

شهید «علی اندرزگو» از مبارزان مسلح قبل از انقلاب پرداخته است:
ای شهید ظهر بیدار نماز
خونت از محراب حق جوشید باز
گشت ما را خون تو «اندرزگو»
خونت اقیانوس و جان ماسبو
اینک ای فرزند خوب انقلاب
پرتوی از خون خود بر ما بتاب
باز گردای مرغ حق ز آن آشیان
زیر بال ما بگیر و بر کشان...
(همان، ۶۰)

■ دکتر علی شریعتی؛

نیز از شخصیت های سیاسی و فرهنگی که در شعر انقلاب جایگاه قابل اعتنائی دارد دکتر علی شریعتی است که به خاطر مبارزات و حبس های فراوان و فرجام شهادت در راه عقیده، محبوب و مورد توجه است:
طاهره صفارزاده در شعری که به «دکتر» تقدیم کرده است، آورده:
ما سوگوار که باشیم / مردی / دلاوری / بیداری /
که راستی را ایمان ورزید!
(صفارزاده ۱۳۸۱: ۱۲۹)
بر خاموشنای کتیبه ای متروک / کویر زاده ای /
که خود را در آینه دار زد / و در برهوتی تلخ / اندوه
در تارهای چگورش پیچید / و با ارغوان گلوش / بر
تیغه دیوار جان داد!
(علی پور، ۱۳۸۷: ۱۷۱)
ابری به، رنگین کمانی، کوهی پر از آبخاری
سبز است سطح کویرت چون آبشار مزینان
تو هفت پشت بشر را عرش پیوند دادی
ای روح شفاف خونین از تیره سربداران
(تابش، ۱۳۸۷: ۶۷)

■ نتیجه

یک- ادبیات به ویژه شعر در دوره معاصر، بیش از هر مضمون و موضوع دیگر سیاسی است و حتی عاشقانه هایش بهانه و بهره تغنی برای جذب و جلب مخاطب یا راه گم کردن دشمن است، در

حقیقت شعری سیاسی است.

دو- جریان اصیل ادبیات در این روزگار، همانا به مبارزه می اندیشد. یا تحریض و تحریک می کند یا توصیف و تسلیت می گوید تا چراغ حق جویی و مبارزه باستم، همچنان روشن بماند. و ادبیات غیر این، هیچ جایگاه اجتماعی ندارد. نه اعتبار ادبی چندانی در آن ها لحاظ شده است و نه در جامعه باز خوردی از آن ها دیده می شود.

سه- پس از عصر مشروطه، همچنان ادبیات با وظیفه دیگر خواهی و جامعه نگری به کار کرد آگاهی بخش و تشویق به پایداری ادامه می دهد.

چهار- انقلاب اسلامی ایران، میزان قابل توجهی از ظهور خود را مدیون ادبیات به جهت فرانمود عوامل زمینه ساز در شعر و دیگر محصولات ادبی معاصر است.

پنج- دیدگاه شاعران از نظر گرایش به ملیت یا مذهب، در بازتاب دادن عوامل ملی گرایانه و یا مذهبی در شعر معاصر، مؤثر بوده است. بدین معنی که شاعران مذهبی بیشتر نهضت ها و جریان های مذهبی را منعکس کرده اند و شاعران ملیت گرا، به جنبش های ملی با تطبیق به اساطیر و تاریخ کهن ایران، اشاره کرده اند.

شش- ادبیات انقلاب اسلامی بیش از هر مؤلفه دیگری، با تاریخ و مذهب در پیوند است.

■ منابع و مآخذ

- ۱- اخوان ثالث، مهدی (۱۳۷۲). در حیاط کوچک پاییز در زندان. تهران: بزرگمهر.
- ۲- ----، ---- (۱۳۸۴). گزینه اشعار. تهران: مروارید، چ ۸.
- ۳- امامی، صابر (۱۳۸۷). پرندگان اساطیر. تهران: تکا.
- ۴- امیری اسفندقه، مرتضی (۱۳۸۶). کوار. تهران: تکا.
- ۵- براتی پور، عباس (۱۳۸۶). تا طلوع گل سرخ. تهران: تکا.
- ۶- تابش، قنبر علی (۱۳۸۷). یک شعله نوبهاران. تهران: تکا.
- ۷- حقوقی، محمد (۱۳۶۸). شعر زمان ما یا نقد

اشعار احمد شاملو. تهران: نگاه، چ ۲.

۸- خوانساری، احمد (۱۳۶۶). رباعی امروز. به کوشش محمدرضا عبدالملکیان. تهران: برگ.

۹- رضایی نیا، عبدالرضا (۱۳۸۷). بخوان عین باران. تهران: تکا.

۱۰- سجادی، محمود (۱۳۸۶). بامهر به گذشته بنگر. تهران: تکا.

۱۱- سودایی، عباس (۱۳۸۷). ساکنان آخر دنیا. تهران: تکا.

۱۲- شاملو، احمد (۱۳۸۴). مجموعه آثار- دفتر یکم شعرها. تهران: نگاه.

۱۳- شاهرخی، محمود (۱۳۸۶). اعجاز درد. تهران: تکا.

۱۴- شمس لنگرودی، محمدتقی (۱۳۸۱). تاریخ تحلیلی شعر نو. تهران: مرکز، چ ۴.

۱۵- صفارزاده، طاهره (۱۳۸۶). طنین بیداری. تهران: تکا.

۱۶- عزیزی، احمد (۱۳۸۶). خواب میخک. تهران: تکا.

۱۷- علایی، سعید (۱۳۸۷). جریان شناسی شعر انقلاب اسلامی. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

۱۸- علی پور، محمد کاظم (۱۳۸۷). ترانه و مفرغ. تهران: تکا.

۱۹- علی پور، مصطفی (۱۳۸۶). باران انگورهای سوخته. تهران: تکا.

۲۰- کسرابی، سیاوش (۱۳۸۷). مجموعه اشعار. تهران: نگاه.

۲۱- کوش آبادی، جعفر (۱۳۴۸). برخیز کوچک خان. تهران: نشر فرهنگ.

۲۲- گروه نویسندگان (۱۳۸۳). انقلاب اسلامی و چرایی و چگونگی رخداد آن. ویراست سوم، قم: دفتر نشر معارف.

۲۳- مشفق کاشانی، عباس (۱۳۸۶). کهکشان آبی. تهران: تکا.

۲۴- مشیری، فریدون (۱۳۸۷). بازتاب نفس صبحدمان. تهران: چشمه.

۲۵- مطهری، مرتضی (۱۳۶۱). پیرامون انقلاب اسلامی. قم: انتشارات اسلامی.

۲۶- ----، ---- (۱۳۷۰). نهضت های اسلامی در صد ساله اخیر. تهران: صدرا، چ ۱۴.

۲۷- موسوی گرمارودی، علی (۱۳۸۹). خواب ارغوانی. تهران: سوره مهر، چ ۲.

۲۸- نیما یوشیج، علی (۱۳۷۱). مجموعه کامل اشعار نیما یوشیج. به کوشش سیروس طاهباز، تهران: نگاه.

۲۹- یوسف، سعید (۱۳۶۵). نوعی از نقد بر نوعی از شعر. نوید (آلمان غربی)

بی شک پر بسامدترین واقعه تاریخی سیاسی که در شعر انقلاب تجلی دارد، حماسه سردار جنگل، میرزا کوچک خان جنگلی است
ادبیات انقلاب اسلامی اگر چه شاخص ها، برجستگی ها و ویژگی هایی در صورت دارد، باید آن را ادبیات معناگرا نامید. چرا که در این ادبیات تکیه بر پیام و محتوای اثر بسیار بیشتر از لفظ و صورت و کارکردهای زبانی است، و بازتاب عوامل زمینه ساز انقلاب اسلامی در شعر شاعران انقلاب نیز زائیده معناگرایی آن است